قاپیمیز
آچیلیر گونشه ساری

ذوالفقار کمالی

۷۰ تومان

معاصر آذربایجان شعریندن نمونه‌لر ۴

نشر آشینا
تبریز: خیابان جمهوری اسلامی، روبروی مسجد انگجی
بن‌بست علی‌خان، پلاک ۲۰، تلفن ۳۱۰۳ ۶

قاپمیز

آچیلیرگونشه ساری

ذوالفقار کمالی

قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری

یازانی: ذوالفقار کمالی
چاپا حاضیرلایان: مظفر سعید
خط: علیزاده
طرح روی جلد: طیفوری
چاپ نوبه‌سی: ایلک ـ یای ۱۳۷۱
چاپ ائوی: کیهان
لیتوگرافی: هادی
حروف‌چینی (*IBM*): سؤنمز
تیراژ: ۳۰۰۰ جلد
صحافی: لک‌لری
ناشیرلر:
نشر آشینا ـ تبریز ـ خیابان جمهوری اسلامی روبروی مسجد
انگجی دربند علیخان کاشی ۲۰ تلفن ۶۳۱۰۳
نشر قیزیل اوزه‌ن ـ میانه خیابان خیام پلاک ۱۴۲

ایچینده کیلر

عطرینی هنْچ گولدن آلابیلمیره‌م - میرزا ۵
قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری - م. شمشک ۷
بیرینجی فصل: فیکیرلی باشاماق
آند ایچیره‌م ۱۹
ائللری تبریزین ۲۱
من ائل بالاسی‌یام ۲۲
یولّارا قوربان ۲۳
دوشمن آمریکادیر ۲۵
انقلاب ۲۷
ائل دوشمنی ۲۸
ای وطن ۲۹
آی کناردا گزه‌ن ۳۱

اولسون	۳۲
نَنَه	۳۳
بانلا خوزوز	۳۵
دایانماق گره‌ک	۳۶
ایلمک	۳۷
آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤورانیدی	۳۹
شاهین زبان حالی	۴۱
هارداسان	۴۳
شهید	۴۴
قهرمان مجید	۴۵
شهیدلرین مزاری اوسته	۴۷
کارون ساحیلینده	۴۹
گل قاریش ائللره	۵۱
قارا بولود	۵۲
ایکنجی فصل: کؤنوللو حیات	
قاپیمیز آچیلر گونشه ساری	۵۵
قارداش	۵۶
ساری تئل	۵۷
سنی گؤردوم...	۶۰
ایکی یارالی	۶۱
آنامی گؤرموشم من...	۶۵
مینلر حسرت قالدی اوره‌ییمیزده...	۶۷
اوشاقلیق	۶۸
شاعیرله صحبتیمیز - مظفر سعید	۷۵

عطرینی هئچ گولدن آلابیلمره‌م

یوْلداش! سنله یوْلداش اوْلاندان بری،
بیرلحظه یوْلداشسیز قالا بیلمیرم.
سنسیز، ایتیریرم اؤز اؤزلوگومو،
ساغا گیجه‌لیرم، صوْلا، بیلمیرم.

آختاردیم آرانی، دوْلاندیم داغی،
گزدیم باغلار آرا بیر- بیر بوداغی،
سئیر ائتدیم بوْستانی، آرادیم تاغی،
عطرینی هئچ گولدن آلا بیلمیرم.

سندن الهام آلیب، سنه باخیرام،
سن اؤلمایان یئرده، من کیریخیرام،
اورەگیم سیخیلیر، چوْخ داریخیرام،
قالیرام نەحالدان حالا، بیلمیرم!

سن نەسن؟ ائلیمین گؤزوسن دئییم،
دیلیسن، آغزیسان، سؤزوسن دئییم،
زحمتکش خلقیمین اؤزوسن دئییم،
سنسیز، خلقی یادا سالا بیلمیرم.

کیمه بئل باغلیرام، بئلیمدن وورور،
شیرین دیل دئییرم، دیلیمدن وورور،
الینی سیخیرام، الیمدن وورور،
یاد الین الیمه آلا بیلمیرم.

هارداسان، الیمه گل وئر الینی!
زنجیر تک، زنجیرسیز تو توب قوْلونی،
انتقاد ائتدیگین آجی دیلینی –
اوْخشادیم شکره، بالا، بیلمیرم.

"میرزا"یام، قیشدایکن، سنایله یازام،
سنسیز، لال نغمەیم، سس‌سیز آوازام،
دمایله، غمایله کؤکلنمیش سازام،
سن یوْخسان، الیم یوْخ، چالا بیلمیرم،
عطرینی هئچ گولدن آلا بیلمیرم.

قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری

ذولفقار کمالی کیمدیر؟ – هارالی‌دیر؟– کیمین اوغلودور؟– هاردا آنادان اولوب؟– هاردا بوی‌آتیب، دیرچلیب؟– نئجه تحصیل ائدیب؟ – نئجه یاشاییب؟– ایشی، گوجو نەدیر؟ و بوکیمی تحقیقات‌دان سیز عزیز اوخوجولارا نەعایداولار. ذولفقار کمالی آنجاق بیر اورەگی اودلو، سؤزو کسرلی، آیدین فیکرلی، درین دوشونجەلی، اوزو گولوشلو، دیلی مهربان، حقیقت دیلەییب، حقیقت یازان، ظلم و جهل و عدالتسیزلیقلا یورولمادان ووروشان، آنایوردو آذربایجانا، ائلینه، اوباسینا وورغون بیر عاشیق‌پیشه شاعردیر. و من اونو گؤزەل، اینجه، اورمیه یاتیم اثرلریله تانیییب و سیز عزیزلریمه تانیدیرماق ایستەییرەم.

ذولفقار کمالی ایلک شعرینی۱۳۵۴– نجی ایلده «بانلا خوروز»لا باشلاییر:

بانلا خوروز، واقت کئچیر
عؤمور کئچیر، سرت کئچیر
گون چیخدی، سحر اولدو
وطندن ظلمت کؤچور.

ذولفقار خوروزون یوبانماقیندان ،گئری قالماسیندان نیگران‌دیر. جاوانلارین ،ائلین ،اوبانین یوخودا قالماقیندان اوره‌ییی توتقوندور ،قاناد چالیب هارای سالماق ایسته‌ییر.

بانلادورسون جاوانلار
جوشسون داماردا ،قانلار
بانلا داها واخت گئچیر
اویانسین قوی یاتانلار.

بانلا آماندیر خوروز
یاخشی زاماندیر خوروز
بانلا اویات ائللری
عشقین ،عیاندیر خوروز

بو خوروز ائله ذولفقارین اؤزودور. اوزون ایللر بویو سکوتدان سونرا ،سحر یئلی اسنده ،گونشین ایستیسی جانینا دمینده ،هارای سالیب جاوانلاری، یاتانلاری اویاتماق ایسته‌ییر.

ذولفقار „ایلمک„ شعرینده ،قارانلیق کارخانادا اومیدسیز اوشاقلارین فلاکتلی یاشایشینی تصویر ائدیر. قان‌سیز ،رمق‌سیز ،قانلی بارماقلارلا، اربابلارا گؤزه‌ل الــوان ،اینجه فرش‌لر یارادیب. یای‌دا پیشیب ،قیشدا سویوقـدان اسمکلرینی تجسم ائدیر. اونلاردان الـهام آلیر ،اونلارا شعر یازیر.

„آند ایچیره‌م„ شعرینده اوره‌کدن ائلینه ،دیلینه ،وطنه ،وطنداشینا باغلی اولدوغونو بیلدیریر:

آند ایچیره‌م قارلی اوجا داغلارا
جنته اوخشایان یاشیل باغلارا
دؤوره‌سی یارپیزلی بوز بولاقلارا
اونودمارام قارا داغین ائلینی
بگنمیشم آذربایجان دیلینی.

و بوشرفلی ،آدلی ،سانلی ،شهرتلی ائلینه ،دیلینه „دایانماق گره‌ک„ شعرینی یازیر و اینانیرکی:

هر قارا گئجه‌نین سحر دیرسونو،
بو سؤزه اوره‌کدن ایناناق گره‌ک.

تولکوتک ،یووایا سیخیلماق اولماز،
کوراوغلو ،نبی‌دن اوتاناق گره‌ک.

حقیقت یارادان هر شئی گؤزلدیر،
حقیقت نامینه سیناناق گره‌ک.

„ذولفقار„ بولبولله برابر دیل آچان ائللره ،عدالت چاغیران دیللــره، لاله‌لر بیتره‌ن چوللره ،دوشمان بوینون بوران قوللارا ،وطنی قورویان „یوللارا قوربان„ اولور. „کناردا گزه‌ن„لره خطاب دئییر:

آی کناردا گزه‌ن ،ائلدن آیریلان
ائله قاریشماسان ،بیل شاد اولماسان
ائلدن درس آلماسان ،اؤیرنمه‌سن ،سن
لقمانجا بیلسن‌ده ،اوستاد اولماسان

ذولفقار دئییر „من ائل بالاسی‌یام„ ،آذربایجان وورغونو ،وطن عاشقی، ائل قایغیسین چکن ،ائل دردینه یانان انسانام.

وورغونام ازلدن آذربایجانا
من اونا بالایام ،او ،منه آنا
قوی آنام یولوندا بله‌شیم قانا
چونکی عاشقی‌یم من اؤز ائلیمین
آنامدان یئتیشن شیرین دیلیمین.

„ذولفقار„ سکگیز ایل محاربه عره‌فه‌سینده ،بوتون ایرانــدا کئچن قانلی فاجعه‌لردن ،متجاوز دوشمنین یاراتدیغی وحشت ،ویرانلیق ،دهشتدن سؤز آچیر و „کارون ساحلینده„ شعرینده یازیر:

شهیدلرین مزاری اوستونده دایانیب یازیر:

دورموشام شهیدین مزاری اوسته
اورەگیم غملی‌دیر، کونلوم شکسته.
ائله‌بیل ایندیجه قارا مرمرلر
سوکولوب، قالخاجاق بیرلشمیش اللر
دوشمنین اؤنونده صف چکه‌جکلر،
بیر آندا ظالیمی محو ائده‌جکلر.

آنجاق اگر شهیدلرده امکان اولماسا، مین‌لر اورەگی داغلی شهید عائله‌لری، شهید وطنداشلاری، شهیدین یاری- یولداشلاری آند ایچیب شهیدلرین انتقامینی آلاجاقلار:

آند اولسون ائله لاپ بوگونکی گونه
کارون ساحلینده هر آخشام، سحر
آلوولار ایچینده یانیر کند، شهر
توستوسو بولودتک چکیلیر گؤیه
ماتم پالتارینی گئییر اوفوقلر.

بومبالار پارتدییر، دام- داش پارتلاییر
حیات جانا گلیب بومبا سسیندن
آنا، بالاسی‌نین اوپور یاراسین
آلوولار توکولور اود نفسیندن

توستو، دومان، یخیلمیش ائولر، دام- داشلار ایچیندن، قان قوخوسو بورموش جنازه‌لر ایچیندن، قان ایچن جلادلارا دئییر:

دئییره‌م جلادلار، ای قان ایچنلر
بیرگون محواولاجاق سیزین دونیانیز.
سیزین‌ده، ایگیت‌لر، جانتان کئچنلر
یئرده قالمایاجاق بو ناحاق قانیز.

آزادلیقلا پیمان باغلیرام یئنه
دئولرین قلبینده چیرکین نیتی
انسان علیهینه هر جنایتی
بوگئنیش دونیانین هر بوجاغیندا
اولورسا «آغ ائو»ین لاپ قیراغیندا
دیلیمله، قلم‌له اعلام ائله‌ییم
ظلمون علیهینه قیام ائله‌ییم
او حق قانلارینیز گئمه‌سین هدر
سیزه سئوینج وئرسین، وئرمه‌سین کدر
قانیزدان خالقیمیز گوج آلاجاقدیر
گون‌به‌گون داهادا اوجالاجاقدیر.

«ذولفقار» بو سؤزلره اورەکدن اینانیر، بو سؤزلری اورەکدن یازیر:
«قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری» شعرینده دئییر:

قوی آلوو توکولسون نفسیمیزدن
اریسین داغلارین شاختالی قاری
آچیلسین خونچالار، آچیلسین گوللر
قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری.

بالاخره بیرگون خالقین صبری توکه‌نیب، اورەک دؤیونتولری جوشغون‌دەنیز اولوب، دهشتلی عصیان اولدو:

قارانلیق گئجه‌نین یاریلدی باغری
ایلدیریم سایاغی چاخدی انقلاب
ایکی‌مین بئش یوزایل شاهلیق دؤورانین
تملدن تیتره‌دیب، ییخدی انقلاب.

سعادت گتیردی یئرین اوزونه

ائللره چوخ شیرین..
دوشمن گوزونه
نیزه‌دی، سونگودو، اوخدی انقلاب.

«شاهین زبان حالی» شعرینده یازیر:
یاتمیشدی بو ملت، بولاری بس کیم اویاتدی
هئچ فکر ائلمزدیم دئیه‌لر: شاه داها ماتدی.

بو ملتی ظلم و شقاوت، جور و قساوت، دیل‌سیزلیک، حق‌سیزلیک اویاتدی، انقلاب اویاتدی. «اولسون» کی حق و عدالت حاکیمیتی قورولسون.

عدالت قورغوسو یارانسین بوگون
بو سؤز آغیزلاردا بیر شعار اولسون
گؤروم هئچ اوره‌کده قالماسین دویون
هامی بو قورغویا هاودار اولسون

چالیشسین شادلیغا عزیز ائللریم
فرحله اوخوسون شیرین دیللریم
چئوریلسین جنته سوسوز چوللریم
گول- چیچک آچیلسین لاله‌زار اولسون

و «ننه» شعرینده سفارش ائدیب یازیر:

قیزیلی رنگینی قویما سارالسین
کور اولسون دوشمنین، باغری قارالسین
ییخیلسین ظالیمی، ائللر کام آلسین.
سن‌ده گول کونولدن، ای گوزل انسان
جانیمدان عزیزسن، جان سنه قوربان.

اودلاندی ظالمین، ظلمون بیناسی
داغیلدی، توکولدو یوردو- یوواسی
آزاد انسانلارین سنسن آناسی
گئتدیک سن گوسته‌رن دوزلوک یولونو
قیردیق اؤلکه‌میزدن خائن قولونو.

ائللرین غضبی «ائل دوشمن»لرین دیزه چوکدوروب، وطنه، ملته خیانت ائدنلری بوغوب، جزالاندیراجاقدیر.

ائللرین غضبی شیمشک‌تک شاخیر
وطنداش قانی‌دیر، هر یئرده آخیر
نه‌قدر اولسادا یارالار آغیر
ائللرین قدرتی بوغاجاق سنی
آخیردا، تورپاغا سوخاجاق سنی.

ذولفقار «قارابولود» عنوانلی شعرینده وطنه، ائله، اوبایا کولگه‌سالان قارا دهشت بولودون وطن سیماسیندان سیلمک ایسته‌ییر:

یئنه باشیم اوسته نه هرله‌نیرسن
پاسلی قیلینج‌کیمی زه‌هرله‌نیرسن
گاهدان اوجالیرسان، گاهدان ائنیرسن
ایتیل گؤز اونوندن، آی قارا بولود
باخیب گولومه‌سین «آی» قارا بولود.

چکیل، خیالیمی ائتمه پریشان
قوی گولسون طبیعت، قوی گولسون جهان
گون چیخیب، پارلاسین بیر آذرنشان
یاییلسین داغلارا نور سپه- سپه
قاینار بولاقلاری، هئی اؤپه- اؤپه

ائلین دردی- غمی، ائلین آرزیسی، دیله‌گی، اونون دردی، غصه‌سی اولموشدور.

ائل غمی اولموش همدمین
منیم غمیم ،سنین غمین
سنسیز بیل‌کی ،اوره‌گیمین
هیجران آدلی یاراسی‌وار

اسدی کولک سرین– سرین
لای– لای اسیردی تئللرین
آچین اوباغلی اللرین
منه ملحم ،داواسی‌وار

مین‌لرجه یارالی ،خسته ،کوفته دویوشچونو خسته خانالار قوینونا آلمیشدیر:

ایکی یارالی‌نی بو فاجعه‌دن
آلیبدیر قوینونا بیر خسته خانا
یئرلری اولورسا بیر آز آرالی
ایکیسی باغلیدیر سانکی بیرجانا

یارالی اوره‌کلر هر یئرده اولورسا ،بیر یئرده سیخیلمالی ،بیر یئـــرده توپلاشمالی‌دیرلار .

بیزیم بو یارالی قهرمانلارین
آغیر یوک چکیلیر کورکلرینده
اؤلوم هرنه‌قدر یاخینلاشیرسا
یاشاییش جانلانیر اوره‌کلرینده

اونلارین اوره‌کلرینده وطن عشقی ،وطن‌سئوداسی دالغالانیب‌لپه‌له‌نیر .ذولفقار «ای وطن» شعرینده بو عشق و علاقه‌نی بئله ترنم ائدیر:

سن منه روح– روانسان ،جسمیمه جان ،ای وطن
وقتی‌دیر بوجان اولا اوغروندا قوربان ،ای وطن
یانماغین آتشلر ایچره گؤرمه‌سین اصلا " گؤزوم
یانسا قلبین ،اودلانار بو قلب سوزان ،ای وطن

ای آنا یوردوم ،عزیزدیر تورپاغین جاندان منه
گئتسه‌ده باشیم بدن‌دن ،یوخدور امکان دوشمنه
ایسته‌سه خائن گؤزو بیر لحظه خور باخسین سنه
یوخدور امکان ،یوخدور امکان ،یوخدور امکان ،ای وطن

«ذولفقار» آدسیز ،عنوانسیز بیر شعرینده عؤمور بویو حسرت‌دن ،ال‌چاتمایان آرزولاردان ،دیلکلردن سؤز آچیب یازیر:

مینلر حسرت قالدی اوره‌گیمیزده
نامرد آت اویناتدی کوره‌گیمیزده
سولدو آرزوموزدا ،دیله‌گیمیزده
بیز یئنه دؤنمه‌دیک ایسته گیمیزدن
یئنه الهام آلدیق داغدان ،دنیزدن

محکم دایاندیق‌دا ،چاغلادیق‌دا ،بیز
داغلاندیق ،سینمادیق ،داغلادیق‌دا ،بیز
آغیر یارالاردا آغلادیق‌دا ،بیز
قالدی رنجیرلرده قوللاریمیزدا ،
آیریلدی یولداش‌دا ،یوللاریمیزدا .

یئنه کهنه‌لمه‌دیک ،بیز ،قیزیل‌کیمی
بیرین اینجیتمه‌دیک آجی دیل‌کیمی
سسیمیز گلنده ،بیر بولبول‌کیمی
سئویندی چمن‌ده ،سئویندی گول‌ده
سئویندی اوبادا ،سئویندی ائل‌ده .

قاراداغ بالاسی شاعر «ذوالفقار» سنه تحسینلر ،اوغولار اولسون .

م– شمشک

۱۳۶۹– مهر آیی

فیکیرلی یاشاماق

آند ایچیره‌م

آند ایچیرم قارلی اوجا داغلارا،
جنّته اوْخشایان یاشیل داغلارا،
گؤوره‌سی یارپیزلی، بوْز بوْلاقلارا،
اوُنودمارام قاراداغین ائلینی،
بگنمیشم آذربایجان دیلینی.

آند ایچیرم آدلیم قهرمانلارا،
حیاتی سراسر، پاک انسانلارا،
بابک کوْراوغلویا، ستّارخانلارا،
اوُنودمارام قاراداغین ائلینی،
بگنمیشم آذربایجان دیلینی.

آند ایچیرم واقتسیز سۆلان گۆللره،
شرفله یاشایان بۆتون ائللره،
دار آیاقدا، دۆز دانیشان دیللره،
اۇنودمارام قاراداغین ائلینی،
بگنمیشم آذربایجان دیلینی.

آند ایچیرم شرافته، وجدانا،
پۆلاددان دا محکم اۆلان ایمانا،
بۆیانسام دا سؤزوم اۆسته آل قانا،
اۇنودمارام قاراداغین ائلینی،
بگنمیشم آذربایجان دیلینی.

آند ایچیرم عاشیقلارین سازینا،
وطنیمین باهارینا، یازینا،
یۇردوموزون مرد اۆغلونا، قیزینا،
اۇنودمارام قاراداغین ائلینی،
بگنمیشم آذربایجان دیلینی.

آنا یوردوم! سنه ماهنی قۆشارام،
بۇلاق کیمی، قاینایارام، جۆشارام،
نه یۆروللام، نه هوسدن دۆشه‌رم،
اۇنودمارام سنین اۆبا ـ ائلینی،
بگنمیشم بالدان شیرین دیلینی.

ائللری تبریزین

قیش قۇرتاریب، یاز گلنده،
آچار گۆللری تبریزین.
بالدان شکردن شیریندیر،
شیرین دیللری تبریزین.

هر اۇلکه‌ده حرمتی وار،
قهرمانلیق شهرتی وار،
سای ـ حسابسیز نعمتی وار،
گئنیش چؤللری تبریزین.

بیر ـ بیرینه قارداشدیلار،
هر عملده سیرداشدیلار،
دار گۆنده ده یۆلداشدیلار،
بۆتون ائللری تبریزین.

من ائل بالاسی یام

وورغونام ازلدن آذربایجانا ،
من اوْنا بالایام، اوْ، منه آنا .
قوْی آنام یوْلوندا بلەشیم قانا ،
چۆنکی عاشقیم من اؤز ائلیمین،
آنامدان یئتیشن شیرین دیلیمین.

حئیرانام وطنه، عاشقم ائله،
نئجەکی عاشقدیر بۆلبوللر گۆله .
یانیب ، یاخیلارام، دؤنەرم کۆله ،
آیریلسام ائلیمدن یانار اۆرەگیم،
یوْخ اوْلار بیر آندا آرزوم، دیلەگیم.

باش اگدیم وطنین محبّتینه ،
عشق اوْلسون ائلیمین شرافتینه ،
مین آلقیش یازیلسین متانتینه ،
قوْی من ده بوْی آتیم ائل قوجاغیندا ،
هم غملی چاغیندا ، هم شن چاغیندا .

ائل دردلی اوْلاندا ، آغرییار باشیم،
آرازین چایی تک ، آخار گؤزیاشیم ،
خالقدیر دایاغیم، ائلدیر سیرداشیم،
من ائل بالاسی‌یام، ائل منی آتماز ،
ائلدن آیری گزن مقصده چاتماز.

یوللارا قوربان

یاز گلیب وطنه، باغلار گۆل آچدی،
گۆلشنده آچیلان گۆللره قوربان .
بۆلبول له برابر، ائللر دیل آچدی،
عدالت چاغیران دیللره قوربان .

گۆنشین همیشه اۆزو توتولماز،
گؤی اۆزو، ابدی بولود کی اوْلماز،
ائلین خاطیریندن حق اونودولماز،
حقّی اونودمایان ائلّره قوربان.

گزیر، آغیز- آغیز، بو سؤز دیللرده:
- ظالیم گزه‌بیلمز بیزیم ائللرده!
آچدی قیْزیل خوْنچا لاله، چؤللرده،
لاله‌لر بیتیرن چؤللره قوربان.

ایللردیر گؤرمه‌ییب باجی قارداشی،
چئوریلیب، دؤنسه ده قانا گؤزیاشی،
دوروب ائل اوْردوسو دۆشمنه قارشی،
دۆشمن بوْینون بوران قوْللارا قوربان.

سئور آزادلیغی انسان اوْلانلار،
قاینار دامارلاردا غیرتلی قانلار،
دئییرم: نه‌ییم وار، بیلین انسانلار!
وطنی قوْرویان یوْللارا قوربان.

دوشمن آمریکادیر

آماندی، ملّت! کی، بو آمریکادیر،
ائیله‌مه غفلت کی، بو آمرکادیر.

آچ گؤزونو، ظالیمه سن بیرده باخ!
وئرمه بو بوْش سؤزلره اصلا قولاق.
دۆزدو، گؤروبسن، گئری دؤن بیرده باخ،
آماندی، ملت! کی، بو آمریکادیر،
ائیله‌مه غفلت کی، بو آمریکادیر.

اویما ، بو نامرددیر ، همان حیله‌کار ،
دورما ، آماندیر ، بیزی ائیلر شکار ،
توپ ایله ، تانک ایله ائدر تار‌ـ مار ،
وئرمه ها فرصت ، کی بو آمریکادیر ،
ائیله‌مه غفلت کی، بو آمریکادیر .

قیْردی بۆتون ملتی ، چوْخ تؤکدو قان،
اوْدلو سلاحه بیزی توتدو نشان ،
اینانما شیطانه آماندیر ، آمان !
یوْخ داها مهلت کی، بو آمریکادیر ،
ائیله‌مه غفلت کی، بو آمریکادیر .

یاخشی زامان ائیله‌میشیک انقلاب ،
بو ضربه‌یه ، اوْندا ، داها یوْخدو تاب ،
بیر اوْلماساق ، بیز اوْلماریق کامیاب ،
گره‌کدی وحدت ، کی، بو آمریکادیر ،
ائیله‌مه غفلت کی، بو آمریکادیر .

سالسالامین رنگه اگر اُوزلرین،
اینانماریق حیله‌کارین سۇزلرین .
دیْرنا غیمیزلا اوْیاریق گؤزلرین ،
دور ، ائله همّت ، کی، بو آمریکادیر ،
ائیله‌مه غفلت کی، بو آمریکادیر .

انقلاب

قارانلیق گئجه‌نین یاریلدی باغری،
ایلدیریم‌ساياغی چاخدی انقلاب .
"ایکی‌مین بئش‌یۆز ایل شاهلیق دؤورانین"
تملدن تیتره‌دیب ، ییْخدی انقلاب .

سعادت گتیردی یئرین اۆزونه ،
آل گۆنش دوْغدوردو وطن دۆزونه ،
ائللره چوْخ شیرین ...
دۆشمن گؤزونه‌ـ
نیزه‌دی، سۆنگودو ، اوْخدی انقلاب .

جوْشغون دنیز اوْلوب ، ائله‌دی طغیان،
چایلاری بورودو ، سانکی، قیْزیل قان،
ائتدی ظلمه‌قارشی دهشتلی عصیان،
ظالیمی یاندیریب ، یاخدی انقلاب .

وار اوْلسون خلقیمین بیرلیک جبهه‌سین،
اوجالتسین ملّتیم انقلاب‌سسین،
قدرتلی خلقیمین اوْدلو گۆلله‌سین ـ
آمریکا گؤ:ونه تاخدی انقلاب .

ائل دوشمنی

جنایتکارلیغین، سنین وارلیغین،
وطنی داغیدیب گؤزودارلیغین،
وطنه خیانت ظلمکارلیغین،
ائلّره آشیکار، ائلّره عیان،
گؤزیاشی دؤنه‌جک، اوْلاجاق عصیان.

ائلّرین غضبی شیمشک تک چاخیر،
وطنداش قانی‌دیر هر یئرده آخیر،
نه‌قده‌ر اوْلسادا یارالار آغیر،
ائلّرین قدرتی بوْغاجاق سنی،
آخیردا، توْرپاغا سوْخاجاق سنی.

اوجالیر خلقیمین کسگین نداسی:
محو اوْلسون شاهلیغین چوٚروک بناسی!
گلیر هر طرفدن "جنگی" صداسی:
ازلدن اوْلوبسان وطن دوٚشمنی!
بوْغاجاق، ای خائن، ائلّریم‌سنی!

ای وطن

سن منه روح – روانسان،جسمیمه جان، ای وطن،
وقتی‌دیر بو جان اوْلا اوغروندا قوربان،ای وطن!
یانماغین آتشلر ایچره گؤرمه‌سین اصلا گؤزوم،
یانساقلبین، اوْدلانار بو قلب – سوزان،ای وطن!

ای آنا یوردوم، عزیزدیر توْرپاغین جاندان منه،
گئتسه ده باشیم بدن دن، یوْخدور امکان دوٚشمنه،
ایسته‌سه خائن گؤزو بیر لحظه خوْر باخسین سنه،
یوْخدور امکان،یوْخدور امکان،یوْخدور امکان،ای وطن!

بیر زامان حمله گتیرمیش اوستونه تیمور-لنگ ،
بیر زامان ارکه سالیبدیر سس-صدا توْپلا، توفنگ
هر زامان تحمیل اوْلونموشدور سنه نفرتلی جنگ ،
سئل کیمی آل قان آخیبدیر یوردوموزدان، ای وطن!

لاکین اؤولادین سنین باش اگمه‌ییبدیر هئچ زامان،
نه "خیابانی"،نه "پسیان"، نه ایگیت "ستارخان"
خلقیمیز فخریله دار گؤنلرده وئرمیش امتحان،
ائیله‌میش دؤشمنلره قهریله عصیان، ای وطن!

ایندی ،ای شانلی‌وطن، اوغروندا حاضیر، جان به‌کف
قهرمانلار دسته‌سی، اوْغلانلی، قیْزلی صف به‌صف ،
دؤشمنین قلبین ائدیبلر قهریله تیره هدف ،
یانکی‌لار اوْلسون گره‌ک آل قانه غلطان، ای وطن!

گؤیلره قالدیر ظفرله بایراغین، قالدیر باشین،
سنگره دؤنسون دؤیوشلرده بوگؤن هر -یر داشین،
قوْیماریق روخسارینا بیر ده آخا قانلی یاشین،
تاکی وار دؤنیا ، یاشا شاد و خرامان، ای وطن!

آی کناردا گزه‌ن

آی کناردا گزن ! ائلدن آیریلان،
ائله قاریشماسان، بیل ، شاد اوْلماسان!

ائلدن درس آلماسان ، اؤیرنمه‌سن سن ،
لقمانجا بیلسن ده ، اوستاد اوْلماسان!

آنجاق مؤفته دئییل آد-سان قازانماق،
داغلاری یارماسان ، فرهاد اوْلماسان!

اوْد-آلوْو ایچینه آتیلسان دا ، سن ،
پیشمه‌یه دؤزمه‌سن ، پوْلاد اوْلماسان!

آیاقدان قاندالی، قوْلدان زنجیری -
دارتینیب ، قیْرماسان آزاد اوْلماسان!

اوْلسون

عدالت قورغوسو یارانسین بوگوْن،
بو سؤز آغیزلاردا بیر شعار اوْلسون.
گؤروم هئچ اوْرکده قالماسین دوْیون،
هامی بو قورغویا هاوادار اوْلسون.

چالیشسین شادلیغا عزیز ائللریم،
فرحله اوْخوسون شیرین دیللریم،
چئوریلسین جنّته سوسوز چؤللریم،
گوْل ـ چیچک آچیلسین، لالەزار اوْلسون.

امکدیر انسانین اصیل جوهری،
اوْلادیق، بو ایشده، دیللر ازبری،
منیم ده ائللریم بوگوْندن بری ـ
بیلدیرسین گوْجونو، قوْی آشکار اوْلسون!

نَنَه

قیْزیلی رنگینی قوْیما سارالسین،
کوْر اوْلسون دوْشمنین، باغری قارالسین،
ییْخیلسین ظالیمی، ائللر کام آلسین،
سن ده گوْل کؤنولدن، ای گؤزل انسان!
جانیمدان عزیزسن، جان سنه قوربان!

سن قوْیدون دیلیمه "آزادلیق" سؤزون،
گئجه‌لر یاتمادی، دوْیونجا، گؤزون،
اوْلوبدور قهرمان اوْغولون، قیْزون،
سلام! ای شرفلی، وقارلی قادین.
"ایگیت‌لر آناسی" چاغریلیر آدین!

گئتمز لایلا سسین قولاغیمیزدان،
بیرآن دۆشمز آدین دوْداغیمیزدان،
زنجیرلر قیْریلار آیاغیمیزدان،
آچیلار قوْلوموز، دیلیمیز، ننه،
چاتار سعادته ائلیمیز، ننه!

دئدین: باش اگمه‌یین ظالیم جلّادا،
دئدین: قان قوسدورون یانکی‌یه، یادا،
محنت کیم گؤروبدور، سنجه، دۆنیادا؟
اؤلدو اوْغلون، آلقیش! دئدین کفنه،
اوْغلوم قوربان اوْلسون! دئدین وطنه!

اوْدلاندی ظالیمین، ظلمون بیناسی،
داغیلدی، تؤکولدو یوردو، یوواسی،
آزاد انسانلارین سنسن آناسی،
گئتدیک سن گؤسته‌رن دۆزلوک یوْلونو،
قیْردیق اؤلکه‌میزدن خائن قوْلونو.

بانلاخوروز

بانلا خوْروز! واقت گئچیر،
عؤمور گئچیر، سرت گئچیر،
گۆن چیْخدی، سحر اوْلدو،
وطندن ظلمت کؤچور.

سحر یئلی اسنده،
بایقوش سسین کسنده،
قاناد چالیب، هارای سال
اوْیات گۆنشی سن ده!

بانلا، دۇرسون جاوانلار،
جوْشسون داماردا قانلار،
بانلا، داها واقت گئچیر،
اوْیانسین قوْی یاتانلار.

بانلا، آماندیر خوْروز!
یاخشی زاماندیر خوْروز!
بانلا، اوْیات ائللری،
عشقین عیاندیر خوْروز!

دایانماق گره‌ک

اۏدلار دیاریدیر منیم وطنیم،
اۏنون هر بوجاغین دۏلانماق گره‌ک .

گۆنش اؤپر اۏنون چؤلون، چمنین ،
گۆنشله برابر اۏیانماق گره‌ک .

هر قارا گئجه‌نین ، سحردیر سۏنو ،
بو سؤزه اۆرکدن اینانماق گره‌ک .

تۆلکو تک ، یوٗوایا سیٚخیلماق اۏلماز
کۏراوغلو ، نبی ـ دن اوٗتانماق گره‌ک .

حقیقت یاراداﻥ هرشئی گؤزلدیر ،
حقیقت نامینه سیٚنانماق گره‌ک .

ناموسوم وطندیر، لازیم گلیرسه ،
اوغروندا آل قانا بۏیانماق گره‌ک .

گۆوه‌نیب وطنه ، بابالار کیمی
ائلین قدرتینه دایانماق گره‌ک .

ایلمک

قارانلیق کارخانا ... حزین سس گلیر ،
ایلمک‌لر سسی دیر ، گؤیه یۆکسه‌لیر .

اۆمیدسیز اوٗشاقلار گۆدور آخشامی ،
ایشین قوٗرتارماغا تله‌سیر هامی...

سس ـ سسه وئریرلر گاه باغلاشیرلار ،
گاه تبسّم ائدیب ، گاه آغلاشیرلار .

خیْرداجا اوُشاقلار ... نازیک بارماقلار ،
فرشین بوْیاسینا دوْشوب دیْرناقلار .

یادا پیشیردیلر ، قیْشدیر ، اسیرلر ،
تلسدیکده ، بارماقلارین کسیرلر .

قانلی بارماقلارلا ایلمک سالدیقجا ،
سارالیر رنگلری فرش قیْزاردیقجا .

قارداشین ، باجی‌نین گوْل رنگی سوْلور ،
عکسینه ، اربابین جیبلری دوْلور .

آج قالماسین دئیه ، فرش دیر ، توْخورلار ،
قوْشولوب هامیسی بئله اوْخورلار :

"کارخانه اوْ یئردیرکی، گلر هر گوْنو قاره
اوْغلان اوْلا، یا قیْز اوْلا بدبخت ـ بئچاره .

هردن گؤروسن بوُردا بیری فکرینی قاتدی،
کسدی الینی ـ بارماغینی قانینه باتدی..."

پاییز ـ ۱۳۵۵

آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤوران ایدی

خان :
اوْندا کی،رعیت‌لیک و خان ـ خان ایدی،
"آخ نئجه‌کئف جمکه‌لی " دؤوران ایدی!"

کندلی نه‌دیر؟ حقّینی بیلمزدیر اوْ،
گؤزیاشینی بیرکره سیلمزدیر اوْ،
حقّی یئییلسه‌ایدی ده، دینمزدیر اوْ،
چوْخ دانیشاردیرسا ، تیلیت‌قان ایدی،
آخ نئجه کئف‌چکمه‌لی دؤوران ایدی !

واجب‌ایدی بیزلره حرمت ائده،
اربابا قوللوق ، اوْنا خدمت ائده،
کندلی کیم‌ایدی کی، جسارت ائده،
کندلی دئمه! بیر قوزو جئیران ایدی،
آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤوران ایدی!

اوْندا ، جانیم، شورایا گئتمزدیلر،
ترک ـ ادب بیزلره ائتمزدیلر،
اؤزباشینا بوغدانی ساتمازدیلار،
کندلی دیانتلی مسلمان ایدی،
آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤوران ایدی!

اوْندا ، بیزیم قدرتیمیز واریدی ،
عزتیمیز ، شوکتیمیز واریدی ،
قوْیون کیمی امّتیمیز واریدی ،
کندده ، هامی تابع- فرمان ایدی،
آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤوران ایدی!

ایندی جوْجوقلار بؤیویوب ، هار اوْلوب ،
"خان" سؤزو دیللرده بوگوْن خوار اوْلوب ،
کندلی دئمه ، افعی و شاهمار اوْلوب ،
اوْندا ، یامان دردلره درمان ایدی،
آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤوران ایدی!

اوْنلارا کیم وئردی بئله فرصتی،
تاکی، دوْشه "جیم" و "دالین" صحبتی،
سیْندی بئلیم، یوْخ دیزیمین طاقتی،
اوْندا کی، شاه اؤلکه‌ده سلطان ایدی،
آخ نئجه کئف چکمه‌لی دؤوران ایدی!

کنـــدلی:

محو اوْلا رعیت‌لیک و بیگ - خان گرک !
کئچمیش اوْ دؤورانلارا عصیان گرک !
خان گؤرونن یئرده دوْشه قان گرک !
دار آغاجیندان آسیلان خان اوْلا
کندلیلرین دردینه درمان اوْلا...

شاهین زبان حالی

آخیرده ، قارا بختیمیزین اولدوزو باتدی،
هئچ فکر ائله‌مزدیم دئیه‌لر: شاه ، داها ماتدی!
یاتمیشدی بو ملت ،بولاری بس‌کیم اوْیاتدی؟
ای وای، گلین ، گئتدی منیم ملّتیم الدن،
باخ گؤر نئجه چیْخدی اوْ گؤزل عزّتیم الدن!

چوْخ عزتیله من گؤزل ایراندا گزردیم،
ایران دئمه! بیر گؤللو گؤلوستاندا گزردیم،
گاه مصرده، گاه دا عربستاندا گزردیم،
اوْلدوم قاراگۆن، باخ نئجه گؤر ملّت اوْیاندی،
پیغامی یئتیر "کارتر"ـه، گؤرسون نه زاماندی!

عهد ائتمیش ایدیم دائیمی بیر شاه اوْلام اوْردا
تهدیدیله بو ملّته آللاه اوْلام اوْردا،
گؤیلرده گزن، سئومه‌لی بیر ماه اوْلام اوْردا،
یوْخدور اۆمیدیم بیر ده بو ملت یاتا، افسوس!
آرزوم ـ دیله‌گیم مقصده بیرگۆن چاتا، افسوس!

هرگۆن قورولوردو، منه، بیر عیش بساطی،
تعظیم ائله‌ییردی منه افغانلی، هراتی،
هئچکس آلابیلمزدی الیمدن اوْ نشاطی،
ملت منه تهراندا هجوم ائیله‌دی، هیهات!
تبریزلی منیم لاپ کؤکومو تئیله‌دی، هیهات!

بیر ده، اوْلا قسمت، گئدم ایرانه اۆزوم من،
بیر ـ بیر سالارام ملّتی زندانه اۆزوم من،
آز قالدی اوْلام لاپ دلی ـ دیوانه اۆزوم من،
بیهوده، عبث آرزو ـ خیالدیر، بیلیرم من،
یوْخ دادرسیم، مصرده تنها اۆلورم من.

هاردا سان

آغلادیر آجلیق منی، ای صدر ـ خوبان هاردا سان؟
سانجی دوْغرور قارنیمی، ای سفره‌الوان، هاردا سان؟

درد ـ هجران یاندیریب، سنسیز، بو جانیم اوْد توتوب
ای کباب! اوْل قارنیما بیرلحظه مهمان، هاردا سان؟

قاچما، رحم ائیله، کل اینجیتمه من ـ دل خسته‌نی،
من قانادین قوربانی، ای مرغ ـ بریان، هاردا سان؟

شمع تک یاندیم اوْدا، پروانه تک اوْلدوم فدا،
آز قالیب چیخسین بدندن روحوم، ای جان، هاردا سان؟

سیزلری غصب ائیله‌میشدی اوْنداکی طاغوتیلر،
ایندی بس سؤیله گؤروم، ای سیب ـ لبنان، هاردا سان؟

ای گیلاس، ای پوْرتاغال، شیرین لیمو، گؤی گؤلبه‌سر،
ای اوْلان سرمایه‌دار چنگینده زندان، هاردا سان؟

ای هولو، ای شافتالی، قوربانینام، گئتمه داللی،
گل زیارت ائیله‌ییم، ای ماه ـ تابان، هاردا سان؟

قیشقیریق قوْوراندی ائوده بیر چؤروک قاریز اۆچون
قوْوزانیب طوفان کیمی افلاکه افغان، هاردا سان؟

شهید

سن اوْلدون بو یوْلدا ایلقاری تؤیچک
تؤکولن قانیندان بیتر گۆل ـ چیچک

آچیلار کؤنلومون باهاری اوْندا
سنین قصاصینی ائللر آلاندا

سن ائللر اوْغلوسان، سن ای قهرمان
ابدی قالاجاق آدین هر زامان

داغیدیب ظالیمین یوردون، یوواسین
تملدن قازاریق ظلمون بناسین

اوْیاریق گؤزلرین ظالیم جلّادین
تاریخدن سیله‌ریک اوْ میٛردار آدین

چئویرریک باشینا توْرپاغی، داشی
ابدی باهارا دؤندرریک قیٛشی

قودوز آمریکانی برباد ائله‌ریک
اؤلکه‌میز ایرانی آزاد ائله‌ریک

اوْندا، کؤنلوم قوشو اوچار سمادا
شهیدلر خاطیرین گتیرر یادا

قهرمان مجید

مجید قالیبافین خاطیره‌سینه

عسکر پالتارینی گئیدی قهرمان،
آنانین قلبینی دومان، چن آلدی.
سلامت قال، آنا، گئدیرم !ـ دئیه
آناسی قوْللارین بوْینونا سالدی.

سؤیله‌دی گئدیرم، آرخایین قالین
هارادا من اوْلسام، اوْردا ظفر وار.
حربی سئومه‌سم ده، من گئدم گره‌ک،
آخی وطن اۆچون بوگون خطر وار.

آنانین دؤیوندو، چیٛرپیندی قلبی،
ایگیت بالاسینی باغرینا باسدی.
نازیک بیر پارچانی، مهربان آنا ـ
چیٛخاریب، اوْغلونون بوْینونا آسدی.

قالدیریب قوْللارین آنا سؤیله‌دی:
آی آللاه! امانت تاپشیردیم سنه.
توْپ ـ تۆفنگ الیندن، دۆشمن الیندن،
اوْغلومو سلامت قایتار، سن، منه!

اۆز توتدو قهرمان جبهه‌یه ساری،
داغلار سیلکه‌لندی آیاق سسیندن.
دایاندی آصلان تک، دۆشمن اؤنونده،
آتشلر یاغدیردی گور نفسیندن.

باشی‌نین اۆستونو شیمشک آلسادا،
قۆرخمادی، اۏ، بیرآن قاردان،بۏراندان.
دۆشمنین قلبینی سۆنگو تک سؤکوب،
کئچدی ایگیت " مجید " دومانلی داغدان.

بیر قارانلیق گئجه، اوغورسوز گئجه،
داغلارین باشینی بۆرودو دومان.
قهرمان خصمله پنجه‌له‌شرکن
سانکی شن باهاری بۏغوردو خزان.

دومان گئدیب، سما آیدینلاشسادا،
گؤزونده اولدوزلار خومارلاشیردی.
حسرتله ایزلیردی گلدیگی یۏلو،
اۏ، دئمک تۏرپاقلا حلاللاشیردی.

قهرمان یاشادی، قهرمان اؤلدو،
هامی حئیران قالدی بو حرّیته.
جاودان یاشادی اۏ بؤیوک انسان،
آدینی تاپشیردی ابدیّته.

وطن تۏرپاغیندا، ائلین قلبینده
یاشادی، اۏ، یئنه یاشایاجاقدیر.
وطنین یۏلوندا شهید اۏلانین –
آدینی بایراقلار داشییاجاقدیر.

شهیدلرین مزاری اوسته

گئجه سۏنا چاتدی، ظلمت بۏغولدو،
اۇزاق اۆفوقلردن شفق دۏغولدو.
یئرتدی اؤرپه‌گینی اۏ نازلی سحر،
قارانلیق گئجه‌دن قالمادی اثر.
اؤپدو بولاقلارین گؤزوندن گۆنش،
سانکی سو ایچینده یاندیردی آتش.
آزادلیق نغمه‌سین اۏخودو بۆلبول،
ائشیدیب بو سسی، آچدی قیزیل گۆل.
حسرتله باخاراق قارا اؤرپاغا،
ائله‌بیل باخیردیم نورلو چراغا.
کیم بیلیر تۏرپاغین کؤکسونده نه وار،
ایسته‌سم شرح ائدم، دیلیم ده یانار.
گؤزومون اؤنونده دوروب قبرستان،
اۆره‌گیمده جۏشور، منیم، قیزیل قان.
جوانلار جانلارین ائله‌میش نثار،
یالنیز عکسلری قالمیش یادیگار.
سیغیشمیر مزاره گؤمولن جانلار،
آرزوسو گؤزونده قالان جوانلار.
دورموشام شهیدین مزاری اۆسته،
اۆره‌گیم غملی‌دیر، کؤنلوم شکسته.

ائله‌بیل ایندیجه قارا مرمرلر
سؤکولوب، قالخاجاق بیرلشمیش اللر.
دۆشمنین اؤنونده صف چکه‌جک‌لر،
بیر آندا ظالیمی محو ائده‌جک‌لر.

\+ + + +

اوْنلار کی، گئجه‌نین بوْغولماسینا
گۆنشین اۆفوقدن دوْغولماسینا،
بشرین یئر اۆزره سعادتینه
انسان آمالی‌نین حقیقتینه،
شیرین جانلارینی قوربان وئردیلر،
آزادلیق، سعادت دیله‌ییردیلر.
ایندی‌ایسه، دایانیب باخیرلار بیزه،
گره‌ک کی، دۆشمنی چؤکوردک دیزه.

\+ + + +

آند اوْلسون ائله لاپ بوگۆنکی گۆنه،
آزادلیقلا پیمان باغلیرام یئنه.
دئولرین قلبینده چیرکین نیّتی،
انسان علیهینه هر جنایتی،
بو گئنیش دۆنیانین هر بوجاغیندا،
اوْلورسا "آغ ائو"- ین فیْریلداغیندا،
دیلیمله، قلمله اعلام ائله‌ییم،
ظلمون علیهینه قیام ائله‌ییم.
اوْ حق قانلارینیز گئتمه‌سین هدر،
سیزه سئوینج وئرسین، وئرمه‌سین کدر.
قانیزدان خالقیمیز گۆج آلاجاقدیر،
گۆن به‌گۆن داها دا اوجالاجاقدیر.

کارون ساحلینده

کارون ساحیلینده، هر آخشام، سحر،
آلوْولار ایچینده یانیر کند، شهر.
تۆستوسو بولود تک، جکیلیر گؤیه،
ماتم پالتارینی گئییر اۆفوقلر.

بوْمبالار پارتلاییر، دام- داش پارتلاییر،
حیات جانا گلیب بوْمبا سسیندن.
آنا، بالاسی‌نین اؤپور یاراسین،
آلوْولار تؤکولور اوْد نفسیندن.

ائشیدیر قولاغیم سئزیلتی‌سی‌نی ،
تۆرپاق آلتدا قالان کؤرپه اوشاغین.
گؤرورم دنیزده دالغا صۆنونو ،
اۆپور ساحیل‌لرین قانلی دۆداغین.

چؤکور داغ باشینا سانکی دوماندی،
سینه‌مین اۆستونه اوغورسوز خبر .
دئییرلر : بشرین حاصیلی یاندی،
یاندی نفت آنباری ، یاندی اۆمیدلر .

دئییرم : جلّادلار ، ای قان ایچنلر !
بیرگۆن محو اۆلاجاق سیزین دۆنیانیز .
سیزین ده ، ایگیت‌لر ، جاندان گئچنلر !
یئرده قالمایاجاق بو ناحاق قانیز .

آند اۆلسون تۆرپاغا ، آند اۆلسون داشا ،
آند اۆلسون گؤزلردن آخان قان یاشا ،
آند اۆلسون آغساچلی اۆغولسوزلارا ،
آند اۆلسون نشانلی قالان قیٔزلارا .
آند اۆلسون آخشاما ، شئه‌لی سحره ،
آند اۆلسون اۆد ایچره یانان شهره .
دۆشمن ضای ائدیبسه آرزو- کامیزی،
خلقیمیز آلاجاق انتقامیزی !

گل قاریش ائللره

ائل سنی بؤیودوب اؤز قوجاغیندا ،
سن ائلی آتماسان ، ائل سنی آتماز .

آرخالان ائلینه ، دایان ائلینه !
ائله باغلانانین ، بیل ، آدی باتماز .

ائلدن آیری دۆشسن ، ائلدن دئییلسن ،
ائل ، کنار گزه‌نی اؤزونه قاتماز .

گل قاریش ائلینه، گۆوه‌ن ائلینه !
ائلدن آیری گزن مقصده چاتماز.

کؤنوللو حیات

قارا بولود

یئنه باشیم اۆسته نه‌هرله‌نیرسن،
پاسلی قیلینج کیمی زهه‌رله‌نیرسن،
گاهدان اوجالیرسان، گاهدان انیرسن،
ایتیل گؤز اؤنوندن، آی قارا بولود،
باخیب گۆلومسه‌سین "آی"، قارا بولود!

قوی گؤروم سمانین گۆل جمالینی،
لکه گؤتورمه‌یین جاه ـ جلالینی،
نشانلی قیز کیمی پاک خیالینی،
اوْ ماوی سمادا سن بیر لکه‌سن،
چیچکلر باشینا غم‌می تؤکه‌سن.

عمرومده، من سنی چوْخ سینامیشام،
عذابلا، محنتله یاشا دوْلموشام،
هم‌گۆندوز، هم‌گئجه، هم سحرـ آخشام،
منیم طالعیمه قدم قوْیوبسان،
باغریمی سونگوتک، ائشیب، اوْیوبسان.

چکیل! خیالیمی ائتمه پریشان،
قوْی گۆلسون طبیعت، قوْی گۆلسون جهان،
گۆن چیخیب، پارلاسین بیر آذرنشان،
یاییلسین داغلارا نور سپه ـ سپه،
قاینار بولاقلاری هئی اؤپه ـ اؤپه.

قاپیمیز آچیلیر گونشه ساری

قیٔلینجلار ، سۆنگولر ، تۆپلار ، گۆلّه‌لر ،
بیزیم قلبیمیزده ایز سالیب ، کئچیب .
انسانین باشینا گؤر گلیب نه‌لر ،
دمیر ده انسانین قانیندان ایچیب .

آیاغی قاندالّلار ، قۆلو زنجیرلر۔
"پاس آتمیش دمیرلر" دۆغراییب ، بیچیب .
هله ایندییه دک مدام فلاکت ،
بیزیم ائل ـ اۆبانی اۆزونه‌سئچیب .

سوسماییب قلمیم ، سوسماییب دیلیم ،
یاناجاقدیر منیم الهام اۆجاغیم .
باشیمین اۆستونو آلسا دا دومان ،
گۆنشدن آسیلیب خیال بایراغیم .

آسیا ـ آفریقا تۆرپاغیندایام ،
انسیّت تاپمیشام بۆمبا سسیله .
من کی، آزادلیغین سۆراغیندایام ،
خۆشام گله‌جه‌گین شاد مژده‌سیله .

قۆی آلۆو تؤکولسون نفسیمیزدن،
اریسین داغلارین شاختالی قاری.
آچیلسین خۆنچالار ، آچیلسین گۆللر ،
قاپیمیز آچیلیر گۆنشه‌ساری.

قارداش

باهارین باریدیر لاله، بنؤوشه،
باهاریمسان منیم، یازیمسان قارداش.
بۆلبوله نازائدر گۆللر، چیچکلر،
سن منه نازائدن نازیمسان قارداش.

یاخین اوْلدون منه، آتامدان یاخین،
منی عزیزلهدین آنامدان یاخین،
سنی حسّ ائدیرم بالامدان یاخین،
قوْی دئییمکی، منیم گؤزومسن قارداش.

سنین سئوینجی‌نی، غمی‌نی آندیم،
منه ایناميني دویدوم، ایناندیم،
آیاغیم بۆدررکن سنه دایاندیم،
دئمه‌لی سن منیم دیزیمسن قارداش.

دوْغولدوق ایکیمیز بیر آنادان، بیز،
سن منه عزیزسن، هرشئی دن عزیز،
بیرجان، ایکی بدن اوْلدوق ایکیمیز،
سن بئله لاپ منیم اؤزومسن قارداش.

ساری تئل

ایلک دفعه گؤردویوم، تانیمادیغیم،
قلبیمی اوْولاییب، آلدین آی بالا!
خومار گؤزلرینه باخدیغیم زامان،
زاماندان زامانا سالدین آی بالا!

من سنی گؤرنده اوْگون، اوْ سحر،
گۆنشین گؤزوندن نور الهنیردی.
مظفّر ائللرده، ظفر بایراغی
یئللرین اؤنونده لپه‌له‌نیردی.

یئرده تئشه‌ریردی گؤی گؤیه‌رتی‌لر،
توتاراق یاخاسین سرت طبیعتین.
یئللر تیتره‌دیردی تۆرپاغی، داشی،
قیٛریردی سکوتون مطلقیّتین.

دره‌لر، تپه‌لر ترپه‌شیردیلر،
یاشیل دۆن گئییردی عریان مئشه‌لر.
مظفّر ائلّره، بو ترپه‌نیشله
عطیر پایلاییردی تر بنؤوشه‌لر.

چالیردی مارشلار گورولتو سسله،
خلقین سعادتین،ائلین شنلیگین.
سن‌ا یسه یاتمیشدین یۆرغون نفسله،
رؤیالار قۆینوندا، نه شیرین ـ شیرین.

دۆشموشدو آلنینا، قیٛزیل ساپ کیمی
جیم‌ـ جیلاق تر ایچره ساری تئللرین.
آنانین بۆینونا، زرلی ایپ‌کیمی
ساریلمیشدی سنین نازیک اللرین.

گزیردی ... آنانین الینده مکتوب،
یۆرغون قوجاغیندا یاتمیش‌ایدین سن.
بیر آن دا اۆلورسا، کینی ـ کدری
تمیز اۆره‌گیندن آتمیش‌ایدین سن.

آنان عَرضه‌سینی دۆلاندیریردی،

اۆتاقدان اۆتاغا گیریب، چیٛخیردی.
هراسان گؤزلرین سولاندیریردی،
گاه سنه، گاهدان دا منه باخیردی.

اۆره‌گینده کدر، گؤزلرینده غم،
یۆرغون مارال کیمی باخیردی آنان.
غملی باخیشلارین، سۆنگو تک اۆدم،
سانیردیم قلبیمه تاخیردی آنان.

اۆره‌گیم چالیردی ... من تله‌سیردیم،
ایندی گؤزون آچیب، بیرجه قاچاسان.
آنان‌سا، قۆرخوردو، قۆرخوردو نه‌دن؟
قۆرخوردو دیسکینیب، گؤزون آچاسان.

گؤره‌سن دوستاغی، داری، زیندانی،
گؤزونون اؤنونده زیندانبنی سن.
یئنه آغلایاسان، آغلایاسان، آه
گله خاطیرینه زیندانی دده‌ن.

000

سنی گؤردوم دوُردون، دوُردوم،
باخیشیملا حالین سوْردوم،
گؤزلرینده باخیب، گؤردوم
گؤزلریمین قاراسی وار."

اسدی کوٚلک سرین - سرین،
لای - لای اسیردی تئللرین،
آچین اوْ باغلی اللرین،
منه ملحم داواسی وار.

ائل غمی اوْلموش همدمین،
منیم غمیم: سنین غمین،
سنسیز، بیل کی، اوٚره‌گیمین
هجران آدلی یاراسی وار.

نئچه آیدیر، نئچه ایلدیر،
زیلیم بمدیر، بمیم زیلدیر،
بو عصرده، بو نسلدیر،
باشیندا بیر سئوداسی وار.

" گوٚنش اوْلوب ایشیق ساچان
سعادته یوْللار آچان "
هئی دئمه‌یین هاچان - هاچان
ائله بوگوٚن صداسی وار.

ایکی یارالی

داعوادیر، توْپلارین گورولتوسوندان
سانیرام حیات دا جانا گلیبدیر.
آچیلان بوْمبالار، توْپلار، گوٚلله‌لر
مینلرجه انسانین کؤکسون دلیبدیر.

ایکی یارالی‌نی بو فاجعه‌دن
آلیبدیر قوْینونا بیر خسته‌خانا.
یئرلری اوْلورسا بیر آز آرالی
ایکیسی باغلیدیر، سانکی، بیرجانا.

بیزیم بو یارالی قهرمانلارین
آغیر یوٚک چکیلیر کؤرکلرینده.
اؤلوم هرنه قده‌ر یاخینلاشیرسا
یاشاییش جانلانیر اوٚرکلرینده.

اوْتاغین سکوتون سیٚندیریب بیری
دوْستوندان سوْروشور:- سنین نه‌یین دیر؟
دوْستو "قیٚچلارینی" سؤیله‌ین کیمی
دئییرکی: گؤزون وار، دای نه غمین دیر!

سنین کی، گؤزلرین گؤرور عالمی
باخاراق اوْتاغین پنجره‌سیندن -
سئویندیر قلبیمی، سئویندیر منی،

سؤیله کائناتین منظره‌سیندن .

– گؤرورم اوزاقدا مغرور بیر چنار ،
یانیندا قایناییر بیر سرین بولاق.
باشی‌نین اؤستونده لای – لای بولودلار ،
قوشلار دسته– دسته گلیرلر قوْناق.

بیر پری ، چیگنینده بیر ساخسی کوْزه ،
نه گؤزل اوْخویور، دویورسان سسین؟
" یار قوْناق گله‌جک بوگئجه بیزه "
دوْلدورور بولاقدان ساخسی کوْزه‌سین.

قیْچی‌نین یاراسی دردین آرتیریب ،
اوْ دمده ، ائله‌بیل قلبی دایاندی.
دوْستو صحبتیندن قورموشدو روْیا ،
شیرین روْیاسیندان بیردن اوْیاندی.

شفقت باجیسی گلیب پرستار ،
سوْروشدو : " گؤزلرین، حالین نئجه‌دیر؟
– اوْره‌گیمده باهار، کؤنلومده باهار ،
حاییف گؤزلریمده گوْندوز گئجه‌دیر .

دوْزدورکی، گؤرمورم عالمی، آمّا ،
گؤرورم دوْستومون گؤزویله من ده .
باخیر پنجره‌دن، دئییر : دینلیرم ،
کؤنلومده یئر سالیر باغ دا ، چمن ده .

اوْرکدن آه چکیب ، دئییر پرستار :
– اوْ گئتدی رحمته ، بوْش قالدی یئری.
کیم دئییب اوْتاغین پنجره‌سی وار ،
گؤرمزدی اوْنون دا آخی گؤزلری.

یارالی آغلاییب ، درین آه چکیب ،
قانلی‌یاش الـه‌دی قانلی گؤزوندن.
شیر کیمی باغیریب ، بیر نعره چکیب ،
دایانا بیلمه‌دی، گئتدی اؤزوندن.

خیال مرکبینه مینیب یارالی،
رؤیالار ایچینده اؤزون یئییردی.
بیر زاماندان سوْنرا ، اؤزونه گلیب ،
دیلی‌نین آلتیندا بئله دئییردی:

– گؤرمه‌سه گؤز ،نه‌غمیم ، عالمی سئیر ائتدی اوْرک ،
قوش کیمی، دار قفسیندن اوچاراق گئتدی اوْرک .

چالینان ساز "کرم"– ین دیر ،نه‌یانیق نغمه‌سی وار ،
اصلی– اصلیم دئییب ،اؤز اصلی‌سینه چاتدی اوْرک .

دوْشدو بیر لیلی دالینجا چؤله دیوانه کیمی،
کیم‌بیلیر ، کیم ، نئجه اؤز سئوگی‌سینه یئتدی اوْرک

پرستار بوحالا حئیران قالاراق ،
غملر دریاسیندا حالی پریشان.

توتوب یا رالی‌نین الیندن، دئییر :
ـ نه‌دن حالین بئله اوْلوبدور یامان؟

پوْزما اُوز حالینی، پریشان اوْلما ،
قلبی‌نی بو قده‌ر سیْخماسین کدر .
گئوزلرین گوُرر ده ، نگران اوْلما ،
غمین ده قورتارار ، غصّه‌ن ده گئدر .

ـ گوُرورم ، گوُرورم عالمی آشکار ،
آچیْقدیر حیاتا قلبیمین گوُزو .
کئونلومدن جانلانیر چیچکلی‌باهار ،
ائله "اوْ" دئیه‌نین اُوزودور ، اُوزو .

قاینانیر بولاقلار ، آخیر صاف سولار ،
قلبیمده کۆکره‌ییر ،منیم ، لپه‌لر .
منیم اۆمیدیمی، اوْنون آرزوسون
گوُره‌جک بئشیکده یاتان کوُرپه‌لر .

سؤکولوب داغیلار ظلمون بناسی ،
جنگ‌ده قورتارار ، قوْرخو دا گئدر .
آچار قوْللارینی صلح الاهه‌سی،
بوتون یئر اوزوندن سیلینر کدر .

ooo

آنامی گوُرموشم من
اوزون ایللردن صوْنرا .
عطرینی قوْخوموشام
گۆللردن صوْرا ـ صوْرا .

هئچ بیر گۆلده گوُرمه‌دیم
من آنامین رنگی‌نی .
ائشیتدیم لاپ یاخیندان
سسی‌نین آهنگی‌نی .

اسدی، اۆرەگیم اسدی
محبّت چشمه‌سیندن.
نئجه‌کئچیم؟ـ دئدیم‌من
بو گؤروش نشئه‌سیندن.

باجیم دا یانینداdیر
آه، نه‌ائدیم، نئیله‌ییم؟
ایچیمده بیر ترپه‌نیش
اوْلماسا قوْی سسله‌ییم.

گؤرسه منی، یقین کی
آچار قولاش قوللارین.
گزدیرر تئللرینده
شانه کیمی اللرین.

سوْرغوـ سئواللار، بودم
آردینجا چکیر منی.
چکیب، آپاریر منی
خیالیمین یئلکنی.

گؤره‌جه‌یم آنامی
من بو گلن باهاردا.
بوْغولدو محبّتیم
ان بؤیوک بیر وقاردا.

ooo

مینلر حسرت قالدی اۆرەگیمیزده،
نامرد آت اوْیناتدی کۆرەگیمیزده،
سوْلدو آرزوموز دا، دیله‌گیمیز ده،
بیز یئنه دؤنمه‌دیک ایسته‌گیمیزدن،
یئنه الهام آلدیق داغدان، دنیزدن.

محکم دایاندیق دا، چاغلادیق دا، بیز،
داغلاندیق، سیْنمادیق، داغلادیق دا، بیز،
آغیر یارالاردا آغلادیق دا، بیز،
قالدی زنجیرلرده قوْللاریمیز دا،
آیریلدی یوْلداش دا، یوْللاریمیز دا.

یئنه کهنه‌لمه‌دیک، بیز، قیْزیل کیمی،
بیرین اینجیتمه‌دیک آجی دیل کیمی،
سسیمیز گلنده بیر بۆلبول کیمی،
سئویندی چمن ده، سئویندی گۆل ده،
سئویندی اوْبا دا، سئویندی ائل ده.

اوشاقلیق

اوشاق ایدیم، پالچیقدان ائو تیکیردیم،
یئددی یاشار دیشلریمی تؤکوردوم،
خئش قاییریب ،قاپ ـ باجانی سؤکوردوم،
هئچ گؤرمه‌دیم بئکار اوْلان گۆنومو،
یادا سالـلام نؤکر اوْلان گۆنومو.

"صوْنا " ننه‌م منه ناغیل دئیردی،
چاغیراردی سینه‌سینه دؤیردی،
قوجاقلاییب ، گاه ، مه‌مه‌می یئیردی،
خان ننه‌می سورتوقلییان گۆنلریم،
ننه‌م منی قیْدیقلییان گۆنلریم.

ایل اۆزونو آرپا چؤرک یئیردی ،
گلین اوْلان زامانلاردان دئیردی،
الین چالیب ، شاقا چکیب ، گۆلردی،
شیرین دیللی، گۆلر اۆزلو ننه‌میز ،
عاغیللی‌ایدی دوْغرو سؤزلو ننه‌میز .

دده‌م منی، آجیقلانیب ، دؤیردی،
آنام منی شلته آلتدا قوْیاردی،
"خیره" ننه‌م منه بیر قند وئرردی،
من ده اوْنا "کوْراوغلو"ـ دان دئیردیم ،
قندی آلیب ، شیرین ـ شیرین یئیردیم

قیْزلاریله چؤل ـ باییرا چیْخاردیق ،
یاماجلاردان آغنایاردیق ، آخاردیق ،
"آی بری باخ!" ماهی‌سینی اوْخوردوق ،
اوْدون ییْغیب ، ائوه ساری جوماردیق ،
آز ییْغانی توتوب ، بیرگه ووُراردیق .

"ایت قودوران" مئشه‌سینده گزردیک ،
"کاغدره"ـ نین گؤللرینده اۆزردیک ،
اوْردا ، دریب چوْخ گیرده‌کان ازردیک ،
داغدان ، داشدان سئل سویو تک آخاردیق،
هردن ده بیر" خان چوْبانی" اوْخوردوق .

یایدا ، خیرمن اۆستو، بیز ول سۆرردیک ،
قوْرخا ـ قوْرخا آیاق اۆسته دوراردیق ،

" قورو گؤل"ـ دن بیز " آراز"ـ ی گؤرردیک ،
دئیردیک کی : دور ، دانیشاق بیر آراز!
قووْشماساق ، گل قوْنوشاق بیر آراز!

آخشام اوٚستو " ارەضی"ـ نین تندیری ،
پیشیرردی بیزه آرپا فتیری ،
گؤزلردیک کی، ایندی ننەم گتیردی،
دستەـ دسته ییٛغیشاردیق دام اوٚسته ،
کوٚسسه‌ایدیک ده ، باریشاردیق دام اوٚسته .

"مشدی قاسم" چاپیرداردی آتینی،
"مشدی حسین" کوٚشگوردردی ایتینی،
یئیردیلر قارا توْیوق اتینی،
ایشلەمەییب ، گزردیلر الی بوْش ،
دئیردیم‌کی، نه گزیرلر گؤیلو خوْش!

" رغئیّیب "ـ ده هامی حالوا قاپاردی،
"محرّم"ـ ده نوحه سسی قوْپاردی،
"اوْروجلوق"ـ دا ، هامی اوْروج توتاردی،
دئیردیلر : تئز یئیّین، واخت گئچمەسین،
باجالاری توتون، ایشیق دوٚشمەسین.

قیٛشدا گؤیدن "آلاچارپوو" یاغاردی،
"آغا پری" تزک‌لرین ییٛغاردی،
قورد دا ، توتوب جؤلده قوْیون بوْغاردی،

دئیردیلر چؤلده قوردلار قیٛزیبلار ،
نئچه قوْیون ـ قوزو بوْینون اوٚزوبلر .

اوْندا ، بیز ده ییٛغیشاردیق تندیره ،
کیم واریدی بیزه بیر سؤز قاندیرا ؟
گاه بئش‌داشی اوْینایاردیق ، گاه لیقره ،
کیمی‌سی ده دئییب "یانیق کرم"ـ دن،
کرمین چکدیگی درددن، المدن .

گوٚنا وْرتایدی، گؤیدن گورشاد یاغیردی،
ننەم توتوب‌بوْز گئچی‌نی، ساغیردی،
دده‌م منی بیردن‌ـ‌بیره چاغیردی :
ـ گل آی بالا، قوْناق گلیب ائومیزه ،
تئز اوْل، چاغیر ننەن وئرسین چای بیزه!

گیرجک ائوه آیاق قوْیدوم اوْتاغا ،
دده‌م منی گؤرجک دوردو آیاغـــا ،
ـ سؤیله بالا" خوْش‌گلمیسن!" قوْناغا ،
گؤردوم یامان قوْناق گلیب ائومیزه ،
دئدیم قوْناق گلمەیەایدی کاش بیزه!

اوْدونلوقدان اوْدون ییٛغدیم قوجاغا ،
من گتیردیم، دده‌م قوْیدو اوْجاغا ،
قوْجا ننەم سیٛخیلمیشدی بوجاغـــا ،
سؤیلەییردی: بو ایل ده قیٛش یاماندی،
اوٚزو دؤنموش قیٛش‌کی دگیل، قاباندی.

دده‌م بیر- بیر تره‌کلری قاشلادی،
باشقا ایشی، نه‌واریدی، بوْشلادی،
سوسموش ایدی، دانیشماغا باشلادی،
بیر آه چکدی، آه نه گؤزل سؤیله‌دی
کاسیب بودور آخیر- ازل، سؤیله‌دی:

- بؤیوک اوْغلوم نؤکردی خیلی واختدی،
اوْندان باشقا هئچ گلیریم کی یوْخدی،
اوْ کی، بودور، بو دا هله اوشاقدی،
بو سؤزلری التماسلا دئییردی،
ائله‌بیل کی، قیْزین اره وئریردی.

"مشدی حسین" اوٚزون توتدو دده‌مه:
- بوْشلا کیشی! بو سؤزلری سن دئمه،
سنین اوْغلون، ائله اوْغولدور منه،
اینجیتمه‌ریک، بیز ده اوْنو گؤزله‌ریک،
ایلده بیردست اوْنا پالتار جوٚرله‌ریک.

دده‌م دئدی: نئیلیم، اوشاق سیزیندیر،
سیز بویوران کیمی، هم ده بیزیم‌دیر،
بو سؤزلری دئسم کی چوْخ اوزوندور،
دؤیوندوکجه اوٚرک، رنگیم سارالدی،
نؤکر اوْلدوم، روزیگاریم قارالدی.

ننه‌م منی قوجاقلاییب، آغلادی،
آغلادیقجا اوٚره‌گیمی داغلادی،

دستمالیما، دوردو، چؤرک باغلادی.
گئت آی اوْغول، گؤزوم اوٚسته، خوْش گلدین،
منیم بالام، بوْیو بسته، خوْش گلدین!

قهه‌ردن بوْغازی قوْووشان ننه‌م،
اوٚره‌گی اوْد توتوب، آلیشان ننه‌م،
گؤزونون یاشی ایله دانیشان ننه‌م،
دئدی بالا، نؤکرچیلیک یاماندی،
نئیلیم، بیزه آتالاردان قالاندی.

"شنگی" ووروب، قاطیرلاری چاتدیلار،
یوٚکلرینی قاطیر اوٚسته آتدیلار،
ننه‌م، باجیم اوْ دم منی توتدولار،
اوْ اوٚزومدن، بو اوٚزومدن اؤپدولر،
بوراخدیلار، دالی - دالی گئتدیلر.

"مشدی حسین" اؤزو دوٚشدو قاباغا،
ماتم چؤکدو، سانکی، ائوه- اوْتاغا،
دئدی: بالا قوٚت وئرین آیاغا،
گؤزو یاشلی ننه‌م باخیردی بیزه،
باخیردی گؤزوندن یاش سوٚزه- سوٚزه.

گئدیب، چاتدیق "علی‌بولاق" کندینه،
کیمدی نؤکر اوْلدوغونا سئوینه؟
ایشله‌دیم، اللریم باغلادی پینه،

آچدیم ذلّت دیاریندا گؤزومو،
سؤزلریمده ائله گؤرون اؤزومو!

سحر تئزدن دوروب، های وئرردیلر،
من آز ایشله‌ینده چوْخ دؤیردیلر،
چؤرک اوْسته منه پای وئرردیلر،
من ده آلیب، دیزیم اوْسته یئیردیم،
"بو، دوْیورماز"ـ اؤزـ اؤزومه دئیردیم...

قوْی آلوْو تؤکولسون نفسیمیزدن
اریسین داغلارین شاختالی‌قاری
آچیلسین غنچه‌لر، آچیلسین گوْللر
قاپیمیز آچیلیر گوْنشه‌ساری

ایستردیم بئله‌بیر مصراعلار مؤلّفی، اوْمیدلی، اینام‌لی شاعر "ذوالفقار کمالی" ایله‌بیر دانیشیق آپارایدیق منجه بیرنئچه سئوالا شاعرین طرفیندن جاواب وئریلسه داها یاخشی‌اوْلاردی. ائله بونونلادا علاقه‌دار شاعر ایله بیرصحبتیمیزگئتدی کی، اوْنو آشاغیدا تقدیم ائدمجیک.

اؤنجه دئمه‌لی‌یم‌کی، ساده‌لیک شکلینده تصویرلری آچماق ساده‌لیک طرزینده فکیرلری بیان ائتمک شفاهی‌ادبیاتیمیزا خاص اوْلان یارادیجیلیق یوْلودور، مرکّب فکیرلر، مرکّب تصویرلرسه یازیلی‌ادبیاتیمیزین شعر حصّه‌سینده گئدن‌صنعت یوْلو. آنجاق دئیه‌بیله‌رم‌کی، بو ایکی‌یوْلون هره‌سی‌نین اؤزونه‌خاص اوْلان صنعت اوستادلاری وار کی، شاعر" ذوالفقار کمالی" ده‌بو باخیمدان شفاهی‌ادبیاتیمیزین سئویملی صنعتکارلاریندان آدی چکیلیر. آما علاوه‌ائتمک لازم‌دیرکی اوْ، تخیّولونون گئنیشلیگیندن، فکری نین آچیقلیغیندان باجاریقلا استفاده‌ائدیب، شفاهی‌ادبیاتیمیزا لازم اوْلان حصه‌لر هله‌قالسین، یازیلی‌ادبیاتیمیزدا گئدن صنعت یوْللاـ رینادا، صنعت قوْللارینا دا اوستالیقلا یاناشیر. داها دوْغروسو، اوْ، باجارابیلیرکی، ائله مرکب تصویرلره ده، مرکب فکیرلره ده مالیک اوْلان شعرلر یازیب، یارادابیلـ سین. ائله‌بونون دا ثبوتونا اوْنون صوْن ائللرده‌یازدیغی "ایکی یارالی"، "گؤروش"، "ساری تئل"، "قاپیمیز آچیلیر

گۆنشه‌ساری" ـ کیمی شعرلرینی نمونه‌وئرمک اوْلار .

بئله‌بیر چتین و آغیر صنعت یوْلو هله‌قالسین کی، "ذوالفقارکمالی" موفقیّتله اوْندان غیدالانیب ،ایستردیم اوْنون شعرلرینده اوْلان موضوعلاردان سؤز آچیم .

باشلیجا اوْلاراق دئیه‌بیله‌رم‌کی ،نه کیفیّتده یازماغی دا ، نه‌به ، یاخود نییه‌یازماغی دا ، ائله‌گؤز اؤنوموز ـ ده‌دیر ،منیم ده بوباره‌ده دانیشماغیم نه‌اینکی‌لازم‌دگیل بلکه‌ده آرتیقدیر . آمایئغجام‌شکیلده بئله دئیردیم : اوْ، منجه بۆتون یازدیغی سؤزلرینی ،قوْشدوغو شعرلرینی اؤنجه اؤزو ایزله‌ییر ، صوْنرا یازیر .اوْ ، سؤزلری نین، شعرلر ـ ی نین بۆتونلوکده ها می‌سینی اؤنجه اؤزلشدیریر ، صوْنرا شعره دؤنده‌ریر . ائله بو دا ،بئله‌اوْلمادا شعرصنعتی‌نیز ان لازم‌اوْلان ان واجب مسئله‌سی‌دیر ، واجب حصّه‌سی‌دیر ، آخی بوصنعتده بئله بیرموضوع یاتیر :**یاشاماق کیمی یازماق، یازماق کیمی یاشاماق** "

عمومیّتله بئله‌یازان شاعرلرده ، بئله‌یازیلان شعرلرده زامان سۆزگجیندن باشی‌اوجا گئچیب ابدی‌له‌شیر ،خلقا ۆرگیند یوْل تاپیر .

یازماقلا یاشاماق قوْشالیغی منجه‌تام‌معناسیندا شاعر 'ذوالفقارکمالی" ده ، یاخود اوْنون شعرلرینده عکسینی تاپیب ، آچیق ـ آیدینجاسینا دویولور . اوْنون اؤزو ایله سؤزونده ، یعنی شخصیّتی‌ایله شعرینده بیر قیْریلماز قوْشالیق یارانیر . دئمک اوْلارکی، اوْنون هئچ بیرشعرینین هئچ بیرمصراسینی نمونه‌گؤتورمک اوْلمازکی، اؤز خاصیتینی داشیماسین، اؤز وارلیغی‌نی گؤسترمه‌سین. اوْ ،ائله‌اؤزو ده

شعرلری کیمی صاف ،صمیمی ، اۆمیدلی ،ابنا ملی ، معنا دوْلو باخیشلی ، کند اؤزکلی ،کند ناخیشلی ،اومانیزم روحلو ، اومانیزم‌فیکیرلی بیر شاعردیر . اوْنونلا صحبتیمیزی‌گتیر ـ مک‌له سیزی بو جیزگیلریمین الیندن قورتارماق‌ایستردیم شعر صنعتی‌یوْلوندا اوْنا ، شاعر"ذوالفقارکمالی" ـ یه ، حیات‌یوْللاریندا سیزه ، عزیز اوْخوجولار! اوغورلاردیله‌ییرم

س :

ایستردیک‌کی ،سئواللاریمیزین باشلانیشی‌نی شعرلرینیزین باشلانیشی‌ایله علاقه‌دار آچاراق، رجا ائدک دئیه‌سینیزکی هاچاندان یازیب یارادیرسینیز ؟ ایلک شعرینیزنه‌عنوانلی و نه مضمونلودور؟

ج : ... بو باره‌ده دئیه‌بیله‌رم‌کی، هله‌اوشاق چاغلاریمدان اوْخوماغا ،خصوصاً عاشیق هاوالارینا آرتیق علاقه‌م واریدی. یئری دۆشن زامان عاشیق اوْخوماقلارین ائله سازسیز، بالابانسیز اوْخویاردیم . قاراداغین وقارلی‌داغلاری، اوْنون کؤنول اوْخشایان باغچا ـ باغلاریندا ، ایستر تک اوْلاندا ایسترسه یوْلداشلاریملا بیرلیکده عاشیق ماهنیلارینی بؤیوک فرحله‌اوْخویاردیم . منیم‌اوْخوماغیم عائله‌مین،خصوصاً بؤیوک آنامین چوْخ خوْشونا گلردی،اۆره‌گینه یاتاردی.اوْ بعضاً منه‌بیر قند تیکه‌سی وئریب ، کوْراوغلو داستانلاریندان اوْخوماغیمی طلب ائدردی. من ده اوْنون ایسته‌گینی یئرینه یئتیریب ، اوْخویاردیم. بئله‌بیر احوال ـ روحیه ، ایستر ـ ایسته‌مز ، منی شعرله ده تانیش ائله‌دی. بعضاً شعره‌اوْخشار بیر شئیلر یازاردیم ، لاکین اوْنلارین دۆزگون اوْلدوغونو ، یاخود دۆزگون‌اوْلمادیغینی هئچ اؤزوم ده بیلمزدیم . آما

منیم ایلک اثریم‌کی، اوْنون شعر اوْلدوغونا اۆزوم ده واقف اوْلموشدوم "بانلا خوْروز" عنوانلی شعریم‌دیر. بوشعری من ۱۳۵۴ – نجی‌ایلده یازدیم. بوشعرله علاقه‌دار بیرخاطره‌می ده بورادا قیدائتمک ایستردیم. هله‌اوشاق چاغلاریندان ائویمیزده اوْلان توْیوق – جوجه‌یه چوْخ علاقه‌گؤسته‌ریر، اوْنلارا یئتیشمکده آناملا بیرلیکده منیم‌ده کؤمه‌ییم اوْلاردی.

بیرگۆن" کلیبر" – دن بیر بالابئچه "خوْروز" آلیب، ائوه گتیرمیشدیم. اوْنا خصوصی‌قایغی‌گؤستردیم... خوْروز بؤیوموشدو. بیرگۆن ائویمیزه قوْناق گلمیشدی. آنام قوْناغیمیزا داها آرتیق حرمت گؤسترمک اۆچون اوْنو کسدیرمیشدی. من ائوه قاییداندان صوْنرا خوْروزون کسیلدیگینی آنلادیم. چوْخ ناراحات اوْلاراق بو احوال – روحیه‌نین تأثیری ایله "بانلا خوْروز" شعریمی‌یازمیشام. هله بو دا یادیمدادیرکی، اوْ گۆن اوْنون اتیندن حاضیرلانان شامدان دادمادیم. منیم ایلک شعریمین دئمک اوْلار بئله‌دیرطالعی، بئله‌دیر تاریخی.

س: "قاپیمیز آچیلیر گۆنشه‌ساری" مجموعه‌نیزین‌اطرافیندا امکان قده‌ر معلومات وئره‌سینیز؟

ج: من شعر یازماغا باشلایان زامانلاردان دئیه‌بیله‌رم کی، بیرمسئله‌یه صادق قالمیشام، اوْ دا بودورکی، دۆشوندویوم کیمی یازمیشام. بو مجموعه‌یه داخیل اوْلان شعرلر عمومیّتله ائله اۆز حیاتیمدان آلینانلاردیر. اوْنلاری من دۆشونوب یازمیشام. اوْدورکی، اینا ملا دئیه‌بیله‌رم هربیر شعراثریم منیم‌حیات یوْللاریمدا بیر منزلگاها چئوریلیب. اوْناگؤره بو شعرمجموعه‌سی منیم‌حیاتیمی عکس ائتدیرن لکه‌سیز –

بوْیاسیز گۆزگودور، اۆزومو ایضاح ائتمه‌گه، دۆرّومو تانیتماغا. اوْلدوغو کیمی، حیات‌کیمی اوغورلو یوْللاریم دا اوْلوب، اوغورسوزلوقلارلا دا راستلاشمیشام.

س: عمومیّتله معاصیرشعریمیزه‌نئجه باخیرسینیز (مضمون و فوْرما اعتباریله)؟

ج: منجه معاصیرشعریمیز بوگۆنکو گۆنده جامعه‌میزین حرکتی‌ایله‌باغلی‌دیر. بئله‌دۆشونورم‌کی، معاصیرشعریمیز گره‌ک ده بو وظیفه‌نی داشیسین. هرصنعتکارین اثری گره‌ک اۆز محیط شرائطینی و جامعه‌سی‌نین حرکتی‌نی عکس ائتدیرسین. منه‌ائله‌گلیرکی، معاصیرشعریمیز قاباقکی شعرلریمیزدن چوْخ یۆکسکده دایانیر. بوگۆن شعر جامعه‌دن آیری دئییل، اوْنونلا یاخین و سیْخ‌رابطه‌ده‌دورور، اوْ، اۆزونو مجلّل محفللردن چیْخاریب، خلقیمیزله‌بیرگه یاشاییر، بیرگه‌عمر ائدیر. دوْغرودان دا گؤرکملی، مۆدریک یازیچیمیز، قوْجامان معلم گنجعلی‌صباحی‌دئمیشکن "معاصیرشعریمیز زامانلا آددیملاییر"، اوْنونلا چیگین بەچیگین گئدیر. بیرده کی، بوگئدیش یوْلو ائله موجود کیفیّتی‌ایله‌گره‌ک اۆزونو ایره‌لی سۆرسون. آخی هر بیر اثر جامعه‌نین نئجه اوْلدوغونو، خلقین یاشایشینی، آمال – آرزولارینی عکس ائتدیرمه‌سه، دئمک‌کی، اوزون عۇمورلو بیر اثره چئوریله‌بیلمه‌یه‌جک دیر. معاصیرشعریمیز اساساً خلقه باغلیلیق، وطنپرورلیک، انسانلار آرا قارداشلیق آماللارینی داشیمالی‌دیر. آما اوْ کی قالدی شعریمیزین فوْرما یاخود اۆسلوبو. من بئله‌دۆشونورم‌کی، آنا دیلیمیز هانسی بیر اۆسلوبدا، یا هانسی‌بیر فوْرمادا یاخشی دئییلیرسه، خلقین اۆره‌گینه یاخشی یوْل آچیرسا، اوْنو

سئچمه‌لی‌ییک . آما منجه دیلیمیزین قایدا ـ قانونونا هجا وزنی داها اویغوندور. هجا وزنینده یازیلان شعرلر گؤزل یازیلماسیندان علاوه، اوْخوجویا دا گؤزل تحویل وئریلیر. بونو دئمک هئچ حالدا، دیگر شعر یوْللارینی انکار ائتمک دئییلدیر، نظریمجه آذربایجان شاعرلری هجا وزنیندن علاوه، عروض و سربست ده یازمالی‌دیرلار.

معاصیر شعریمیزده هله سربست و عروضلا یازیلان بیرچوْخ اجتماعی ومترقی شعرلر خلقیمیز آرا اوغورلا یاشاییر، اوغورلا عمر ائدیر. لاکین منجه هجا وزنی بیزیم آنا دیلیمیزه اوْلدوغو قده‌ر اویغوندور. اوْنون قایدا ـ قانونلاری ایله ده اویغوندور. بو سببلره گؤره‌دیر کی، معاصیرشعریمیز منجه‌هجا وزنینده آرتیق یازیلمالی دیر. عروض ایله سربست وزنلری ده اونودولمامالی‌دیر.

س : هانسی‌بیر احوال ـ روحیه‌ده شعر یازماغا جان آتیرسینز؟

ج : چوْخ سئوینجلی،کدرلی و مطالعه‌دن صوْنراکی‌حاللاریمدا.

ــ: سیزه حیاتدا اوزون عؤمور، ادبی فعالیتینیزده اوغورلار آرزولاییریق.

ــ: چوْخ ساغ اوْلون، من ده سیزه معنالی عؤمور آرزولاردیم.

مظفّر سعید